Prvá kapitola

Rodina v sklenej guli

V jedno popoludnie koncom augusta chodil Muminkov otecko po záhrade a cítil sa zbytočný. Nevedel, kam sa podieť, pretože všetko, čo sa malo urobiť, bolo už hotové alebo sa tým zaoberal niekto iný.

Otecko sa bezcieľne tmolil po záhrade a po suchej zemi za ním melancholicky šuchotal jeho chvost. Tu v údolí vládla dusivá horúčava, všetko bolo nehybné a tiché a trochu zaprášené. Bol mesiac veľkých lesných požiarov a veľkej opatrnosti.

Rodinu už otecko varoval. Znova a znova im vysvetľoval, aké nevyhnutné je zachovať v auguste opatrnosť. Opísal im horiace údolie, hukot, bl-

čiace kmene, oheň plaziaci sa pod machom. Žiarivé stĺpy ohňa, vystreľujúce k nočnému nebu! Ohnivé vlny, ktoré sa s dunením valia po úbočí do doliny a ďalej k moru...

– A so sykotom sa doň vrhajú, – s pochmúrnym uspokojením zakončil otecko. – Všetko je čierne, všetko vyhorelo. Aj ten najmenší tvorček má obrovskú zodpovednosť, každý drobček, ktorý má prístup k zápalkám!

Rodina prerušila prácu a všetci pritakali: – Áno, áno, samozrejme. – A znova sa vrátili k svojej činnosti.

Každý sa stále niečím zaoberal. Pokojne, ustavične, so zaujatím sa venovali drobnostiam, ktoré napĺňali ich svet. Ten svet bol súkromný a nalinkovaný, nebolo čo k nemu dodať. Ako mapa, na ktorej je všetko objavené a obývané a kde už nezostali nijaké biele miesta. A medzi sebou si povedali: – V auguste otecko vždy rozpráva o lesných požiaroch.

Otecko vyšiel na verandu. Labky sa mu ako zvyčajne lepili na nafermežovanú dlážku a celú cestu hore schodmi k prútenému kreslu ho sprevádzali tiché mľaskavé zvuky. Aj chvost sa mu lepil na dlážku, akoby ho niekto zaň ťahal.

Otecko sa posadil a zažmúril oči. Tú dlážku treba prelakovať. Lepí sa, samozrejme, preto, le-

bo je tak horúco. Ale dobrá fermež sa nesmie topiť len preto, že sú horúčavy. Možno nemá ten správny druh. Už je to strašne dávno, čo postavil verandu, bezpodmienečne ju musí prelakovať. Najprv však treba dlážku zbrúsiť šmirgľovým papierom, a to je mizerná robota, ktorú nikto neocení. Nová biela dlážka, natretá širokým štetcom a lesklou fermežou, to už je iná vec! Rodina ju musí obchádzať a držať sa bokom, až kým ich tam nepustím a nepoviem: Nech sa páči, vaša nová veranda... Je príliš horúco. Chcel by som si vyplávať na plachetnici. Von na šíre more, čo najďalej...

Otecko pocítil, ako mu oťaželi labky a začína ho zmáhať spánok, otriasol sa a zapálil si fajku. Zápalka horela v popolníku ďalej a on ju so záujmom pozoroval. Tesne predtým, ako zhasla, natrhal niekoľko kúskov novinového papiera a priložil ich na ohník. Vzbĺkol pekným plamienkom, v slnečnom svite takmer neviditeľným, ale horel naozaj pekne. Otecko ho starostlivo strážil.

– Hneď ti zhasne, – poznamenala Mrnka. – Musíš viac priložiť.

Sedela na zábradlí v tieni stĺpa verandy.

– Ty si tu zas? – povedal otecko a zatriasol popolníkom, takže oheň zhasol. – Skúmam techniku ohňa, to je dôležité.

Mrnka sa zasmiala a ďalej sa naňho pozerala. Stiahol si teda klobúk cez oči a ukryl sa pred ňou v spánku.

– Otecko, – povedal Muminko. – Vstávaj! Zahasili sme lesný požiar!

Lenže otecko mal obe labky prilepené fermežou k dlážke. So silným pocitom znechutenia a nespravodlivosti si ich odlepil. – O čom to hovoríš? – nechápal.

– O ozajstnom malom lesnom požiari! – rozprával Muminko. – Hneď za tabakovým záhonom. Horel mach a mamička povedala, že to asi od iskry z komína...

Otecko vyskočil z prúteného kresla a v okamihu sa z neho stal nesmierne činorodý otecko. Klobúk sa mu skotúľal dolu schodmi.

– Už je zahasený, – zakričal za ním Muminko. – Hneď sme ho zahasili. Nemusíš mať žiadny strach!

Otecko prudko zastal a do krku mu stúpla horúčava. – Vy ste ho zahasili bezo mňa? – zamračil sa. – Prečo mi nikto nič nepovedal? Nechali ste ma spať a nič ste mi nepovedali!

– Drahý, – ozvala sa mamička z kuchynského okna. – Zdalo sa nám zbytočné budiť ťa. Bol to celkom malý ohník, len trochu čmudil. Práve

som prechádzala okolo s vedrami vody, stačilo naň len tak mimochodom trochu šplechnúť...

– Mimochodom! – vykríkol otecko. – Len tak šplechnúť! Šplechnúť – čo to je za výraz? A ohnisko požiaru ste nechali bez dozoru! Kde to je? Kde to je?

Mamička nechala všetko tak a rýchlo cupitala dopredu k tabakovému záhonu. Muminko zostal stáť na verande a pozeral za nimi. Čierny fľak v machu bol celkom malý.

– Možno si myslíte, – povedal otecko napokon pomaly, – že takýto fliačik nie je nebezpečný. To je veľký omyl. Oheň môže ďalej horieť pod machom, chápeš? V zemi. Môže tlieť hodiny, ba dokonca celé dni, a potom – zrazu – baf! A oheň vzbĺkne niekde celkom inde. Chápeš?

– Áno, drahý, – odpovedala mamička.

– Preto zostanem tu, – pokračoval otecko a namrzene hrabal v machu. – Budem oheň strážiť. Ak to bude potrebné, zostanem tu celú noc.

– Naozaj si myslíš...? – začala mamička, potom ale radšej povedala: – No tak dobre. Je to od teba milé. Mach môže byť nevyspytateľný.

Otecko presedel celé popoludnie pri čiernom fliačiku a dával naň pozor. Vytrhal mach na veľkom kuse okolo neho. Nechcel ísť dnu ani na večeru. Chcel sa tváriť urazene.

– Myslíš, že tam zostane celú noc? – spýtal sa Muminko.

– Je to možné, – povedala mamička.

– Keď sa niekto hnevá, tak nech sa hnevá, – skonštatovala Mrnka a ošúpala si zemiak zubami. – Niekedy sa treba nahnevať, každý drobček má právo byť nazlostený. On sa ale hnevá nesprávne, nevybuchne, ale všetko drží v sebe.

– Drahé dieťa, – povedala mamička. – Otecko sám vie, čo chce.

– To si nemyslím, – povedala Mrnka úprimne. – Nevie vôbec nič. Vy áno?

– Vlastne nie, – pripustila mamička.

Otecko strčil ňufák do machu a zacítil zápach dymu. Zem už celkom vychladla. Vyklepal do jamky fajku a fúkal na iskry. Chvíľu tleli a potom zhasli. Otecko podupal po osudnom mieste a pomaly sa pobral dolu k záhrade pozrieť sa do sklenej gule.

Zo zeme ako zvyčajne vyrástol súmrak a sústredil sa pod stromami. Okolo sklenej gule bolo trochu svetlejšie. Ležala tam v plnej kráse na stĺpe z morskej peny a odzrkadľovala celú záhradu. Bola oteckova, patrila len jemu, bola to jeho vlastná magická guľa zo žiarivého modrého skla, ktorá bola stredobodom záhrady a údolia a, prečo nie, celého sveta.

Otecko sa do nej hneď nepozrel. Prezeral si začmudené labky a snažil sa skoncentrovať celý svoj nejasný, rozptýlený zármutok. Keď mu bolo veľmi ťažko, díval sa do gule, aby v nej našiel útechu. Vždy ho utešila, chodil sa na ňu pozerať každý večer, po celé dlhé, teplé, neopísateľne krásne, clivé leto.

Guľa bola vždy chladná. Jej modrá farba bola hlbšia a priezračnejšia než more a pridávala celému svetu iné odtiene, vyzeral v nej chladný, vzdialený a cudzí. Uprostred sveta videl otecko sám seba, svoj vlastný veľký ňufák, a vôkol neho sa zrkadlila premenená krajina snov. Modrá zem sa nachádzala ďaleko, ďaleko dole a hlboko vnútri v nedohľadne začal otecko hľadať svoju rodinu. Vždy prišli, ak chvíľu počkal. Sklená guľa ich vždy odzrkadlila.

Samozrejme, veď pred súmrakom mali labky plné práce. Vždy museli niečo robiť. Skôr či neskôr prebehla mamička z kuchyne do pivnice po paštétu alebo po maslo. Alebo na zemiačnisko. Alebo po drevo. Zakaždým vyzerala, akoby po tej ceste išla prvý raz a pripadalo jej to vzrušujúce. Ale jeden nikdy nevie. Mohla ísť von pokojne preto, aby potajomky vyviedla niečo zábavné, alebo sa len tak sama hrala, prípadne sa iba túlala, aby cítila, že žije.

Teraz sa tam zjavila ako svižná biela guľa, celkom vzadu medzi najmodrejšími tieňmi. Potĺkal sa tam Muminko, vzdialený a uzatvorený do seba, tam sa mihla Mrnka, utekajúca do kopca, skôr len ako pohyb, sotva ju bolo vidieť. Bol to len záblesk niečoho odhodlaného a samostatného – niečoho dokonale nezávislého, čo nemalo potrebu vystatovať a predvádzať sa. V zrkadlovom ob-

raze však všetci vyzerali neuveriteľne malí a v sklenej guli sa ich pohyby zmenili na zblúdené a bezcieľne.

Muminkovmu oteckovi sa to páčilo, bola to jeho večerná zábava. Dávala mu pocit, že všetci potrebujú ochranu, že sa potápajú v hlbokom mori, ktoré pozná iba on.

Bola už takmer tma. A zrazu sa v sklenej guli stalo niečo nové, rozsvietilo sa tam svetlo. Muminkova mamička zapálila na verande svetlo, toto leto po prvý raz. Horela tam petrolejová lampa. Zrazu sa všetko bezpečie sústredilo do jediného bodu, na verandu, kde sedela mamička a čakala svoju rodinu, aby jej naliala čaj.

Sklená guľa zhasla a všetko modré sa premenilo na tmu, nebolo vidieť nič iné len lampu.

Otecko zostal ešte chvíľku stáť, už ani nevedel, o čom to uvažoval. Potom sa obrátil a pobral sa domov.

– Tak, – povedal otecko. – Myslím, že teraz už môžeme pokojne spať. Nebezpečenstvo by malo byť zažehnané. Pre istotu to tam za svitania ešte pôjdem skontrolovať.

– Cha, – povedala Mrnka.

– Otecko! – zvolal Muminko. – Nevšimol si si nič zvláštne? Máme lampu!

– Áno, myslela som, že je načase zapáliť lampu, keď sa už večery predlžujú. Dnes večer to bolo cítiť, – povedala mamička.

Otecko namietal: – Lenže takto ukončíš leto. Lampa sa zapaľuje, až keď sa skončí leto.

– Ale veď už pomaly bude jeseň, – povedala mamička zmierlivo.

Lampa pri horení šumela. Vďaka nej sa všetko zdalo blízke a bezpečné, ako úzky kruh, ktorý tvorila rodina, a to, čo poznali a čomu dôverovali. Za jeho hranicami zostalo všetko cudzie a neisté, čo temnota hromadila stále vyššie a vyššie a čoraz ďalej, až na koniec sveta.

– V niektorých rodinách o tom, či je načase zapáliť lampu, rozhodujú oteckovia, – šomral si otecko do šálky s čajom.

Muminko si zoradil jedlo ako zvyčajne: najprv syrový obložený chlebík, potom dva so salámou, potom zemiaky na studeno, sardinky, a nakoniec marmeládu. Bol dokonale šťastný. Mrnka jedla iba sardinky, pretože mala pocit, že tento večer je veľmi nezvyčajný. Zamyslene hľadela do tmavej záhrady a čím dlhšie uvažovala a jedla, tým mala tmavšie oči.

Svetlo lampy dopadalo na trávu a na orgovánový krík. Slabučko prenikalo aj medzi tiene, kde osamotene sedela Vrčuľa.